

вання та аналізування показників ринкової активності можемо виокремити такі загрози їх фінансової безпеки, як:

- зменшення чистого прибутку на 1 акцію, та їх нерентабельність («Сумське МНВО», «Електротермометрія», «ХТЗ»);

- пасивна поведінка на фондовому ринку (усі аналізовані акціонерні товариства за винятком ПАТ «Мотор Січ»).

Разом з тим, проведені розрахунки показують, що до основних домінант фінансової безпеки корпоративних структур, ідентифікованих за індикаторами ринкової активності досліджуваних акціонерних товариств, можна віднести такі:

- збільшення чистого прибутку на одну акцію та їх високий рівень рентабельності (ПАТ «Мотор Січ»,

ПАТ «СКФ Україна», ПАТ «Турбоатом», ПАТ «Бердичівський машинобудівний завод Прогрес»);

- високий рівень активності на фондовому ринку (ПАТ «Мотор Січ»).

Отримані результати сприятимуть поглибленню подальших досліджень у сфері ідентифікації стану фінансової безпеки корпоративних структур, а також дозволять віднайти оптимальний набір індикаторів для її визначення. Також, необхідним є вивчення та виявлення можливостей імплементації зарубіжного досвіду оцінювання стану фінансової безпеки корпорацій. Достовірна оцінка стану фінансової безпеки акціонерних товариств сприятиме своєчасності та адекватності застосування інструментів мінімізації наслідків впливу загроз, а також виявлення домінант їх фінансової безпеки.

1. Павлюк Ю.В., Методика оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства / Ю.В. Павлюк, О.А. Лактіонова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/download/812/830>

2. Методичні рекомендації щодо оцінки рівня економічної безпеки України [Текст] / А.І. Сухоруков, С.Л. Воробйов, Т.П. Крупельницька; за редакцією академіка НАН України С.І. Пирожкова – К., ШПМБ, 2003. – 42 с.

3. Смірнов Ю.А., Панфілова Т.С. Оцінка фінансової безпеки підприємства на основі ідентифікації його фінансового стану / Ю.А. Смірнов, Т.С. Панфілова // Економіка промисловості. – 2013. – № 1-2 (61-62). – С. 313-317.

4. Кракос Ю.Б. Управління фінансовою безпекою підприємств / Ю.Б. Кракос, Р.О. Разгон // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2008. – № 1 (1). – С. 86-97.

E-mail: my-helena@ukr.net

УДК 336.73

Холодилова А.О.

аспірантка кафедри банківської справи,
Київський національний торговельно-економічний університет

РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ В УКРАЇНІ

У статті досліджено особливості функціонування небанківських фінансових установ та їх роль в економіці держави в сучасних умовах. Охарактеризовано основні зобов'язання, що покладені на національну систему регулювання небанківських фінансових установ, відповідно до Асоціації України з ЄС. Визначено головні проблеми у сфері регулювання діяльності небанківських фінансових установ. Запропоновані шляхи розв'язання на основі вдосконалення національного законодавства та запровадження європейських стандартів.

Ключові слова: небанківські фінансові установи, регулювання, нормативна база, кредитна установа, євроінтеграція, права споживачів.

РЕГУЛИРОВАНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НЕБАНКОВСКИХ ФИНАНСОВЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ В УКРАИНЕ

Холодилова А.А.

В статье исследованы особенности функционирования небанковских финансовых учреждений и их роль в экономике государства в современных условиях. Охарактеризованы основные обязательства, возложенные на национальную систему регулирования небанковских финансовых учреждений, в соответствии с Ассоциацией Украины с ЕС. Определены главные проблемы в сфере регулирования деятельности небанковских финансовых учреждений. Предложены пути решения на основе совершенствования национального законодательства и использования европейских стандартов.

Ключевые слова: небанковские финансовые учреждения, регулирование, нормативная база, кредитная организация, евроинтеграция, права потребителей.

REGULATION OF ACTIVITIES OF NON-BANK FINANCIAL INSTITUTIONS IN UKRAINE

Kholodylova A.

In the article, features of the functioning of non-bank financial institutions and their role in the state economy in modern conditions are investigated. The main obligations imposed on the national system of regulation of non-bank financial institutions in accordance with the Association of Ukraine with the EU are described. The main problems in the sphere of regulation of activity of non-bank financial institutions and ways of their solution are determined based on improvement of the national legislation and introduction of European standards.

Keywords: non-bank financial institutions, regulation, normative base, credit institution, eurointegration, consumer rights.

Постановка проблеми. Україна вже не перший рік прагне отримати повноправне членство в Європейському Союзі (ЄС). Для цього державна політика і економіка поступово трансформуються відповідно до європейських стандартів. Євроінтеграція України передбачає необхідне реформування і модернізацію всієї фінансово-економічної системи держави, однією із складових якої є ринки небанківських фінансових послуг. Створення в Україні системи небанківських фінансових установ та формування передумов для виходу їх на світові ринки сприятиме залученню іноземних інвестицій, посиленню впливу на зростання національної економіки та забезпечення умов відтворення заощаджень громадян.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем регулювання діяльності небанківських фінансових установ і посиленню їх ролі у фінансовій системі України присвячені праці таких відомих авторів як В. Міщенко [3], С. Міщенко [8], С. Науменкова [5, 9], А. Ряховська [6], І. Шумило [1] та інших. Разом з тим ще ціла низка питань, що пов'язані з адаптацією вітчизняних установ небанківського фінансового сектору до європейської системи, залишаються не дослідженими та потребують практичного вирішення.

Мета статті. Метою статті є визначення та оцінка заходів, що вживаються Україною щодо імплементації національного законодавства та нормативно-правових актів, які діють у сфері функціонування небанківських фінансових установ, у зв'язку з підписанням Україною Угоди про асоціацію з ЄС, та розроблення пропозицій щодо їх подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Економіка України трансформується в напрямі європейських стандартів соціально-економічного статусу суспільства відповідно до визначення стратегічного курсу на вступ до ЄС [1, с. 4; 2, с. 37].

Однією із складових глобальної фінансово-економічної системи є ринки небанківських фінансових послуг, обсяги яких постійно збільшуються. Не дивлячись на те, що сектор небанківських фінансово-кредитних установ в економіці України на сьогодні надто малий, проте в умовах скорочення інвестиційних потоків, зниження банками обсягів кредитування реального сектору економіки необхідно шукати нові підходи для забезпечення зростання інвестиційної активності. Сучасний інвестиційний клімат в Україні через фінансово-економічну та політичну кризу, що обумовлена низкою причин, пов'язаних з інфляційними та девальваційними процесами, не можна вважати сприятливим як для вітчизняних, так і для іноземних інвесторів [3, с. 5; 4, с. 18]. У зв'язку з цим заслуговує на увагу питання підвищення ролі небанківських фінансово-кредитних

установ у подальшому розвитку кредитування з метою стимулювання розвитку вітчизняної економіки

Посередницька діяльність небанківських фінансово-кредитних установ у всіх країнах світу істотно відрізняється від банківської діяльності як за своїм характером, так і формами прояву та специфікою виконуваних кредитних операцій [5, с. 92; 6, с. 34].

З кожним роком кількість небанківських фінансово-кредитних установ в Україні зростає, проте вітчизняна система впливу на ринок небанківських фінансових послуг ще остаточно не сформована. Це зумовлено не лише внутрішніми чинниками розвитку цього ринку, але й є прямим наслідком макроекономічних процесів у економіці нашої держави.

Ринки небанківських фінансових послуг здатні позитивно впливати на пріоритетні напрями розвитку держави, а саме: на зростання економіки та інвестицій, на забезпечення умов для розширеного відтворення заощаджень громадян. Ці ринки розширюються завдяки, по-перше, посиленню уваги з боку держави до їх класичних сегментів (наприклад, до страхування автотранспортних засобів), а по друге, у результаті становлення фактично нових для українського суспільства сфер небанківських фінансових послуг (фондів фінансування будівництва, недержавних пенсійних фондів, добровільного медичного страхування) [5, с. 91; 7, с. 9], а також нових видів обов'язкового страхування (майнових ризиків під час промислової розробки родовищ нафти і газу, видобування та використання газу вугільних родовищ, метану або відповідальності інвестора за шкоду, заподіяну довкіллю і здоров'ю людей) та ін. Тому питання підвищення ефективності державного регулювання сфери ринків небанківських фінансових послуг для України має стратегічне значення.

Повна інтеграція українських ринків небанківських фінансових послуг в європейську систему можлива лише за умови їх відповідності критеріям і стандартам ЄС. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг), підкреслює, що правовою основою для поглиблення відносин між Україною та ЄС є Угода про партнерство та співробітництво (УПС), Угода про асоціацію між Україною та ЄС, низка політичних документів, що виводять відносини Україна – ЄС на новий рівень практичної реалізації завдань стратегічного партнерства [8, с. 48; 9, с. 23].

Реалізуючи євроінтеграційну складову державної політики в сфері небанківських фінансових послуг, Нацкомфінпослуг доопрацьовує діючі та розробляє нові нормативно-правові акти, які забезпечують відповідність української правової бази законодавству ЄС. Для приведення законодавства України до вимог відповідних Директив ЄС передбачено внесення змін і

доповнень до законів України. Серед конкретних заходів слід виділити необхідність запровадження пруденційного нагляду, посилення вимог до капіталу компаній відповідно до Директиви 2009/138/ЄС при веденні діяльності у сфері страхування та перестраховування, організації ефективного нагляду на основі ризиків, посилення вимог до звітності страхових компаній [10].

У багатьох публікаціях підкреслюється, що головним завданням в справі євроінтеграції ринків небанківських фінансових послуг є захист прав споживачів страхових та інших послуг, що надаються суб'єктами цього ринку (пенсійними фондами, ломбардами, кредитними спілками). Особливо актуальним це питання стає особливо актуальним під час фінансово-економічної кризи.

Європейська інтеграція є еволюційним процесом, що зумовлює обов'язок держави-претендента на вступ до ЄС переконливо продемонструвати свій прогрес і досягнення порівняно з середніми показниками держав-членів ЄС. Обравши курс на інтеграцію в ЄС, Україна фактично зобов'язалась перед своїм народом і європейською спільнотою докорінно реформувати всі сфери суспільного життя, зокрема й власну фінансову систему, відповідно до стандартів ЄС.

Головними принципами європейської інтеграції у фінансовій сфері є впровадження основних норм права ЄС у систему національного законодавства. Це пов'язано з тим, що кожній державі, яка є членом ЄС, досить важко дотримуватися різних стандартів. Як правило, найчастіше національні інституції кожної країни спираються на стандарти ЄС, коли постає вибір між національними та європейськими нормативами. Кожна країна не просто переймає позитивний досвід у реалізації законодавства ЄС, але й пристосовує його до своїх реалій.

Механізм регулювання і нагляду за фінансовим сектором ЄС ґрунтується на діяльності таких інститутів як Європейська Рада з системних ризиків (European Systemic Risk Board – ESRB), Європейська система фінансових наглядачів (European System of Financial Supervisors – ESFS) та Європейський орган з регулювання страхової діяльності та діяльності з недержавного пенсійного забезпечення (European Insurance and Occupational Pensions Authority – EIOPA).

Європейська Рада з системних ризиків представляє собою новий незалежний орган, який здійснює макропруденційний нагляд на рівні ЄС. Зокрема, до функцій Ради належить: збір і аналіз інформації для моніторингу та оцінки потенційних загроз для стабільності фінансової системи ЄС в цілому; ідентифікація, визначення та попередження про найбільші проблемні ризики; розроблення рекомендацій щодо заходів реагування на ідентифіковані ризики.

Європейська система фінансових наглядачів складається із національних наглядових органів та агентств у сфері нагляду за банківськими установами, ринками цінних паперів, страховими компаніями та пенсійними фондами. Основною функцією ESFS є розробка і впровадження єдиних правил щодо ліцензування та нагляду за фінансовими інститутами країн-членів ЄС.

Оскільки наглядові структури ЄС мають наднаціональний характер, то Україна зобов'язана провести адміністративно-організаційні заходи і реформи, що будуть відповідати названим вище базовим принципам нагляду за фінансовими ринками та інститутами [8, с. 54].

На сайті Нацкомфінпослуг наведена інформація щодо діяльності з імплементації законодавчої та нормативно-правової бази України до законодавства ЄС, що відноситься до сфери компетенції регулювання небанківських фінансових установ. Важливу роль в цьому відіграє співробітництво з проектами міжнародної технічної допомоги. Одним із таких проектів є програма USAID «розвиток фінансового сектору» (програма FINREP-II), цілями якої є посилення нагляду та регулювання фінансового сектору та підвищення фінансової грамотності населення. Основні компоненти цієї програми полягають у застосуванні міжнародних стандартів, принципів та досвіду в діяльності ринків небанківських фінансових послуг в Україні.

У 2014 р. Нацкомфінпослуг завершив виконання проекту технічної допомоги по програмі GIZ/DGRV «Реформування фінансової діяльності в сільській місцевості», мета якої полягала в консультуванні органів державної влади щодо регулювання небанківських фінансових установ з метою розширення пропозиції небанківських фінансових послуг у сільській місцевості. Основна увага в цьому проекті приділялась поліпшенню регулювання і нагляду в системі кредитної кооперації, навчання та підвищенню кваліфікації фахівців кредитних спілок.

Підкреслимо, що поширення і підвищення фінансової грамотності населення, починаючи зі школи, є актуальним заходом для українського суспільства. Одна із причин цього полягає у поширенні в державі шахрайських схем, які Нацкомфінпослуг не контролює, насамперед, на кредитних і страхових ринках. Різні незареєстровані небанківські установи, які не мають ліцензій на здійснення діяльності на ринку фінансових послуг, пропонують населенню України фінансові послуги щодо надання кредитів за низькими процентними ставками під виглядом адміністрування купівлі в групах. У результаті недостатньої фінансової грамотності громадяни України нерідко підписують подібні шахрайські «кредитні» угоди, згідно з якими клієнт зобов'язаний спочатку сплатити відсотки за кредит, якого ще не отримав.

Висновки. Консультативна та технічна допомога з боку ЄС в приведенні законодавства і нормативно-правової бази України в сфері регулювання ринків небанківських фінансових послуг до європейських стандартів є дуже важливою для нашої держави, оскільки прискорює комунікацію зазначених ринків з аналогічними структурами ЄС. Вдосконалення регуляторного середовища мусить активізувати залучення в зазначену сферу економіки України іноземних інвестицій.

Асоціація України з ЄС зобов'язує нашу державу орієнтувати свої ринки небанківських фінансових послуг і адаптувати законодавство, що їх регулює, до транснаціональних стандартів. Надання Україні консультативної та фінансової допомоги має ґрунтуватися, перш за все, на зацікавленості, політичних або фінансових інтересах відповідних структур держав-членів ЄС або конкретних країн-донорів.

Пріоритетним напрямом удосконалення системи регулювання ринку небанківських фінансових послуг України в контексті запозичення європейського досвіду є впровадження основних функцій, що покладені на наднаціональні наглядові структури ЄС, на від-

повідний вітчизняний наглядовий орган, що на часі перебуває в стані реформування та делегування повноважень НБУ. Рациональним рішенням було б створення системи наглядових органів, ґрунтуючись на досвіді

ЄС, кожен з яких володів би обмеженою сферою відповідальності, що сприяло б підвищенню ефективності діяльності та розвитку вітчизняного ринку небанківських фінансових послуг.

1. Шумило І. Теоретичні і практичні аспекти аналізу стану фінансової системи економіки / І. Шумило, В. Міщенко, Р. Лисенко // Вісник НБУ. – 2006. – № 3. – С. 6-11.
2. Міщенко С.В. Проблеми оцінки впливу стабільності функціонування грошово-кредитної сфери на економічну безпеку країни / С.В. Міщенко // Фінанси України. – 2010. – № 7. – С. 35-49.
3. Міщенко В.І. Особливості посткризового реформування фінансового сектору України / В.І. Міщенко // Фінанси України. – 2010. – № 10. – С. 3-14.
4. Обґрунтування методичних підходів до оцінки стійкості фінансової системи: інформаційно-аналітичні матеріали. Вип. 6 / С.В. Науменкова. – К.: Національний банк України. Центр наукових досліджень, 2006. – 162 с.
5. Науменкова С.В. Використання структурованих цінних паперів для фінансування корпорацій в Україні / С.В. Науменкова, Т.Г. Буй // Фінанси України. – 2010. – № 2. – С. 89-101.
6. Современные подходы к управлению устойчивостью бизнеса / под ред. А.Н. Ряховской. – М.: Финансовый университет, 2012. – 280 с.
7. Науменкова С.В. Функціонування недержавних пенсійних фондів на ринку фінансових послуг України / С.В. Науменкова // Фінанси України. – 2010. – № 4. – С. 3-16.
8. Міщенко С. Вдосконалення інституційної структури нагляду за фінансовим сектором / С. Міщенко // Банківська справа. – 2007. – № 1. – С. 41-56.
9. Науменкова С.В. Підвищення доступності фінансових послуг: актуальні питання регуляторної практики / С.В. Науменкова // Фінанси України. – 2013. – № 10. – С. 20-33.
10. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/content/oglyad-rinkiv.html>.

E-mail: anna_holodilova@ukr.net

УДК 338.432:634.8:663.2(477)

Цимбалюк К.А.

аспірант кафедри маркетингу та міжнародної торгівлі,
Національний університет біоресурсів і природокористування України

ВИНОГРАДАРСЬКО-ВИНОРОБНА ГАЛУЗЬ – СТАН ТА ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто та системно проаналізовано сучасний стан виноградарсько-виноробної галузі України та її окремих виноградарських регіонів. Здійснено аналіз динаміки основних показників розвитку виноградарства за 2013 – 2016 роки у різних категоріях господарств, в розрізі оцінки площі виноградних насаджень, урожайності та валового збору. Наведено результати аналізу виробництва виноробної продукції за регіонами на основі класифікації виноградних вин, а саме виробництва виноградного вина, вин столових, виробництва шампанських та ігристих вин, коньячних і кріплених. Розглянуто структуру переробки винограду на виноматеріали за сортовим складом та визначено, що результати аналізу динаміки виноробства вина в Україні свідчить про структурні зміни, кон'юнктуру ринку та невикористаний потенціал даної галузі, визначено коло проблем і невирішених питань, які негативно впливають на ефективний і сталий розвиток виноградарсько-виноробної галузі.

Ключові слова: виноградарство, виноробство, виноградарсько-виноробна галузь, показники виробництва винограду, переробка виноматеріалів, виробництво вина.

ВИНОГРАДАРСКО-ВИНОДЕЛЬЧЕСКАЯ ОТРАСЛЬ – СОСТОЯНИЕ И ВОПРОСЫ РАЗВИТИЯ В УКРАИНЕ

Цымбалюк К.А.

В статье рассмотрено и системно проанализировано современное состояние виноградарско-винодельческой отрасли Украины и ее отдельных виноградарских регионов. Осуществлен анализ динамики основных показателей развития виноградарства в 2013-2016 годах у разных категорий хозяйств, в разрезе оценки площади виноград-